

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel, 18 april 2016

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: 48.062/II/N

Mevrouw de Minister,

In zitting van 15 april 2016 heeft de Nederlandse afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT) uw vraag om advies van 25 maart 2016 betreffende de vertaling naar de taal van herkomst van de introductiebrief en de vragenlijst voor de bevraging “samenleven in diversiteit” onderzocht.

Uw vraag om advies luidt als volgt:

“1. Situering

In de beleidsnota Integratie en Inburgering 2014-2019 is het wegwerken van de herkomstkloof tussen personen van Belgische herkomst en van buitenlandse herkomst één van de vier strategische doelstellingen. Dit moet onder meer gebeuren via het voeren van een beleid op basis van permanente en systematische gegevensverzameling en monitoring (zie beleidsnota Integratie en Inburgering, 2014-2019, pg. 17).

Op vlak van monitoring van de maatschappelijke positie van personen van buitenlandse herkomst werden de laatste jaren grote stappen vooruit gezet dankzij administratieve databanken zoals de verrijking van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid met de herkomstgegevens van het Rijksregister. Daardoor is het mogelijk geworden om op basis van registratiegegevens van de gehele bevolking de sociaal-economische positie van de verschillende herkomstgroepen in Vlaanderen op een systematische en terugkerende manier op te volgen. Een aantal belangrijke aspecten die verband houden met de integratieproblematiek kunnen echter niet via deze administratieve data in beeld gebracht worden en blijven daardoor voorlopig een blinde vlek.

Dat vormt een belangrijke hinderpaal om te komen tot een ‘evidence based’ integratiebeleid. Het gaat om de mate waarin er in Vlaanderen sprake is van een ‘gedeeld en actief burgerschap’. Aspecten die daaronder vallen zijn onder meer sociale samenhang, interculturele contacten, taalgebruik, wederzijdse houdingen en beeldvorming, discriminatie, identiteitsbeleving, maatschappelijk vertrouwen en betrokkenheid. Om dergelijke aspecten in beeld te brengen en door de tijd heen op te volgen, heb ik aan het Agentschap Binnenlands Bestuur in samenwerking met de Studiedienst van de Vlaamse Regering de opdracht gegeven een specifiek op de doelgroep afgestemde terugkerende bevraging ‘samenleven in diversiteit’ uit te werken. Algemene schriftelijke bevolkingssurveys zijn hiervoor weinig bruikbaar. De groep personen van buitenlandse herkomst is veelal ondervertegenwoordigd waardoor de aantallen te klein zijn om veralgemeenbare uitspraken mogelijk te maken, zeker als men

verschillen tussen herkomstgroepen – de diversiteit binnen de diversiteit – in beeld wil brengen. De non-respons is bij de buitenlandse herkomstgroepen klassiek hoger dan bij personen van Belgische herkomst, onder meer omwille van de taalbarrière waarmee een deel van de doelgroep geconfronteerd wordt. Een specifieke methodologie is daarom aangewezen: een webenquête aangevuld met een face-to-facebevraging, waarbij de personen van buitenlandse herkomst telkens de vragenlijst indien zij het Nederlands niet of niet voldoende machtig zijn ook in de taal van herkomst kunnen invullen (webenquête) of laten afnemen (face-to-facebevraging). Hiervoor zou er een beroep gedaan worden op een gespecialiseerd onderzoeksbureau.

2. Doelgroep van de bevraging.

Volgens de gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid bestaat de bevolking in het Vlaamse Gewest begin 2014 voor 18% uit personen van buitenlandse herkomst. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is 69% van de bevolking van buitenlandse herkomst. Het gaat om de doelgroep van het Vlaamse integratiebeleid zoals beschreven in artikel 3 van het decreet van 28 april 1998 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid: “personen die legaal en langdurig in België verblijven en die bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten of van wie minstens één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat, in het bijzonder diegenen die zich in een vaststelbare achterstandspositie bevinden (...)”.

Op basis van de herkomstgroepen met de grootste aantallen personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen en rekening houdend met de groepen waar de herkomstkloof het grootst is, zouden volgende buitenlandse herkomstgroepen worden bevroegd in de survey.

- (1) Marokkaanse herkomst
- (2) Turkse herkomst
- (3) Poolse herkomst
- (4) D.R. Congolesse herkomst
- (5) Roemeense herkomst
- (6) Controlegroep: Belgische herkomst

Er wordt gestreefd om 750 personen effectief te bevragen per herkomstgroep (nettosteekproef).

Bij de trekking van de brutosteekproef wordt er rekening gehouden met de volgende elementen:

- De doelpopulatie wordt telkens gevormd door personen tussen 15 en 85 jaar die wonen in het Vlaamse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Voor elk van de 6 deelsteekproeven (per herkomstgroep) is de steekproef representatief naar (a) geslacht, (b) leeftijdscategorie (15-34, 35-54, 55+), en (c) in het Vlaamse Gewest ook naar ‘stedelijkheid’ (Antwerpen/Gent, Vlaams verstedelijkt gebied, rest van Vlaanderen).
- 15% van de brutosteekproef wordt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest getrokken (alle adressen, niet enkel Nederlandstalige adressen)
- De overige 85% wordt overeenkomstig met het aandeel in de werkelijke bevolking per herkomstgroep getrokken in de grootsteden (Antwerpen/Gent), Vlaams verstedelijkt gebied (Oostende, Brugge, Kortrijk, Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas, Mechelen, Turnhout, Leuven, Genk, Hasselt, Vilvoorde, Dendermonde, Dilbeek, Lokeren, Beringen) en de rest van Vlaanderen. Het Vlaams verstedelijkt gebied zijn die

gemeenten met meer dan 40.000 inwoners en een bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inw/km².

3. Vraag tot het mogen voorzien van een vertaling van de enquête en introductiebrief in de taal van herkomst van de enquête en het voorzien van meertalige enquêteurs.

Met de bevraging ‘samenleving in diversiteit’ beogen we dus een representatieve bevraging bij deze herkomstgroepen met het specifieke doel om verschillende aspecten van integratie (feitelijk taalgebruik, sociale samenhang, interculturele contacten, wederzijdse houdingen en beeldvorming, discriminatie, identiteitsbeleving, maatschappelijk vertrouwen en betrokkenheid,..) die niet uit administratieve databanken gehaald kunnen worden, in beeld te brengen.

Hierboven werd reeds geschetst dat de non-respons bij deze doelgroepen klassiek zeer hoog ligt, onder meer omwille van het taalaspect. Om de verschillende aspecten van integratie op een representatieve wijze in beeld te kunnen brengen, wensen wij daarom de vragenlijst te kunnen aanbieden in de taal van herkomst (via de webenquête) of gebruik te kunnen laten maken door tweetalige enquêteurs (face-to-facebevraging). Om de respons (en representativiteit) zo hoog mogelijk te krijgen, zouden we de steekproefpersonen van buitenlandse herkomst een introductiebrief willen versturen in het Nederlands en in de taal van herkomst (met de vraag om de webenquête in te vullen). De webenquête wordt eerst in het Nederlands aangeboden, maar indien zij het Nederlands niet voldoende machtig zijn, kunnen zij kiezen voor hun taal van herkomst. Wanneer de webenquête niet ingevuld wordt, zal er een enquêteur bij hen langskomen. Deze enquêteur zal eerst aanbieden om de vragenlijst in het Nederlands af te nemen, maar indien het Nederlands een barrière vormt voor het goed afnemen van de enquête, kan er overgeschakeld worden naar de taal van herkomst. De inhoud van de vertaalde introductiebrief en enquête zal exact dezelfde informatie bevatten als de originele Nederlandstalige versie. Hiervoor stellen we sterke kwaliteitseisen voorop.

Samenvattend:

<i>Steekproefpersonen woonachtig in het Vlaamse Gewest</i>	<i>Introductiebrief</i>	<i>Webenquête</i>	<i>Face-to-facebevraging</i>
<i>Marokkaanse herkomst</i>	<i>Nederlands, Arabisch</i>	<i>Nederlands, Arabisch</i>	<i>Nederlands, Arabisch, Berbers</i>
<i>Turkse herkomst</i>	<i>Nederlands, Turks</i>	<i>Nederlands, Turks</i>	<i>Nederlands, Turks</i>
<i>Poolse herkomst</i>	<i>Nederlands, Pools</i>	<i>Nederlands, Pools</i>	<i>Nederlands, Pools</i>
<i>Roemeense herkomst</i>	<i>Nederlands, Roemeens</i>	<i>Nederlands, Roemeens</i>	<i>Nederlands, Roemeens</i>
<i>D.R. Congolese herkomst</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>
<i>Belgische herkomst</i>	<i>Nederlands</i>	<i>Nederlands</i>	<i>Nederlands</i>

<i>Steekproefpersonen woonachtig in het BHG</i>	<i>Introductiebrief</i>	<i>Webenquête</i>	<i>Face-to-facebevraging</i>

<i>Marokkaanse herkomst</i>	<i>Nederlands, Arabisch, Frans</i>	<i>Nederlands, Arabisch, Frans</i>	<i>Nederlands, Arabisch, Berbers, Frans</i>
<i>Turkse herkomst</i>	<i>Nederlands, Turks, Frans</i>	<i>Nederlands, Turks, Frans</i>	<i>Nederlands, Turks, Frans</i>
<i>Poolse herkomst</i>	<i>Nederlands, Pools, Frans</i>	<i>Nederlands, Pools, Frans</i>	<i>Nederlands, Pools, Frans</i>
<i>Roemeense herkomst</i>	<i>Nederlands, Roemeens, Frans</i>	<i>Nederlands, Roemeens, Frans</i>	<i>Nederlands, Roemeens, Frans</i>
<i>D.R. Congolese herkomst</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>
<i>Belgische herkomst</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>	<i>Nederlands, Frans</i>

Indien gewenst, kan de vragenlijst ter beschikking gesteld worden van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Hoewel het organisatorisch complex zou zijn, kan de introductiebrief ook enkel aan de personen waarvan de eerste gekende nationaliteit in het Rijksregister niet-Belgisch is, in het Nederlands en de herkomsttaal aangeboden worden. Alle andere steekproefpersonen zouden dan in het Nederlands aangeschreven kunnen worden.

Graag vraag ik de Commissie of gelet op het specifieke doel van de enquête en de specifieke doelgroep, bovenstaande werkwijze verenigbaar is met de toepassing van de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken.”

*
* *

Luidens de bepalingen van titel III “Gebruik der talen” van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen gebruiken de diensten van de Vlaamse Regering het Nederlands als bestuurstaal. Dit gebeurt ook in hun betrekkingen met particulieren (in casu via het versturen van de introductiebrief en de vragenlijst aan elk van de via het Rijksregister geselecteerde personen). De enige uitzondering bestaat ten aanzien de inwoners van de rand- en taalgrensgemeenten uit hun ambtsgebied. Tegenover die particulieren gebruiken de diensten van de Vlaamse Regering het Nederlands of het Frans volgens de keuze van de particulier.

De Nederlandse afdeling van de VCT is er zich van bewust dat administraties en openbare diensten heden ten dage regelmatig in contact komen met een anderstalig publiek door de aard van de dienstverlening en door specifieke projecten (bv. integratie) die door hen worden ontwikkeld. Het gebruik van vreemde talen, naast de bestuurstaal, kan dan wenselijk zijn en in sommige gevallen zelfs noodzakelijk.

De VCT heeft in haar adviespraktijk geoordeeld dat een beperkt gebruik van nuttige vreemde talen toelaatbaar kan zijn. Een viertal cumulatieve voorwaarden worden daarbij gesteld:

- Er kan geen sprake zijn van een systematisch gebruik van vreemde talen. Het gebruik van een vreemde taal gebeurt uitzonderlijk of als overgangsmaatregel (d.w.z. tijdelijk) en in beperkte gevallen.
- Het gebruik van een vreemde taal wordt verantwoord door een bijzonder doel, bv. het bevorderen van de integratie, anderstaligen informeren over het bestaan van dienstverlening, verzekeren van de gezondheid en de veiligheid.
- De anderstalige tekst is bestemd voor een specifiek doelpubliek.
- De vreemde taal wordt gebruikt naast de voorgeschreven taal (in casu het Nederlands) en de anderstalige tekst bevat niet meer of andere informatie dan de originele boodschap. Er wordt bovendien uitdrukkelijk vermeld dat de anderstalige tekst een vertaling is zodat het duidelijk is dat iedereen over dezelfde informatie beschikt.

De Nederlandse afdeling stelt vast dat de steekproefpersonen van vijf buitenlandse herkomstgroepen van Marokkaanse, Turkse, Poolse, D.R. Congolese en Roemeense herkomst (en een controlegroep van Belgische herkomst) worden bevestigd, waaraan een introductiebrief wordt toegestuurd in de voorgeschreven bestuurstaal, het Nederlands, en in de taal van herkomst met de vraag om een webenquête in te vullen. Deze wordt eerst in het Nederlands aangeboden, maar indien zij het Nederlands niet voldoende machtig zijn, kunnen zij kiezen voor de taal van herkomst. Wordt de webenquête niet ingevuld, komt een enquêteur langs die eerst zal aanbieden om de vragenlijst in het Nederlands af te nemen. Als het Nederlands een barrière vormt voor het afnemen van de enquête, kan worden overgeschakeld op de taal van herkomst.

De introductiebrief, de webenquête en eventueel de face-to-facebevestiging zijn bestemd voor een specifiek doelpubliek en een specifiek doel wordt ermee beoogd, namelijk de verschillende aspecten van integratie (feitelijk taalgebruik, sociale samenhang, interculturele contacten, wederzijdse houdingen en beeldvorming, discriminatie, identiteitsbeleving, maatschappelijk vertrouwen en betrokkenheid), die niet uit administratieve databanken kunnen worden gehaald, in beeld te brengen. Er dient boven de anderstalige teksten steeds uitdrukkelijk te worden vermeld dat het om een vertaling uit het Nederlands gaat.

De Nederlandse afdeling is bijkomend van oordeel dat de verschillende buitenlandse herkomstgroepen algemeen en weinig precies zijn omschreven, zonder enig onderscheid te maken naargelang de duur van verblijf in Vlaanderen of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zo dient de duur van verblijf een bepalend element te zijn bij de beoordeling van de wenselijkheid of noodzakelijkheid van het gebruik van andere talen naast het Nederlands. Recent adviseerde zij dat zij het gebruik van andere nuttige talen uitzonderlijk, beperkt en tijdelijk kon aanvaarden in de dienstverlening ten aanzien van de specifieke doelgroep van nieuwe inwoners van een Vlaamse stad die zich in een eerste integratiefase bevinden en nog niet de gelegenheid hadden voldoende Nederlands te leren en te kennen (advies 47.049 van 22 mei 2015).

De Nederlandse afdeling kan een gunstig advies over uw aanvraag uitbrengen, voor zover het gebruik van andere talen in betrekkingen met personen van buitenlandse herkomstgroepen gepreciseerd wordt zoals in vermeld advies 47.049, d.w.z. dat het gebruik van andere nuttige talen naast het Nederlands kan worden aanvaard ten behoeve van deze personen die zich in een eerste integratiefase bevinden en om die reden nog niet voldoende het Nederlands beheersen.

Hoogachtend,

De Voorzitter van de Nederlandse afdeling,